

LO GERONÉS

SETMANARI PORTA-VEU DEL "CENTRE CATALANISTA DE GERONA Y SA COMARCA,"

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Gerona ..... 1 pesseta trimestre
Fora ..... 1'25 id. id.
Extranger... 1'50 id. id.
Números solts, 10 cèntims

Administració y Redacció

SABATERIA-VELLA 2 1.er

ANUNCIS Y COMUNICATS

Preus convencionals

De tots los llibres, folletos, etc., que s' remetin a la Redacció, se'n donarà compte en lo Setmanari.

Ahy 1er.

Dissapte 21 d' Abril de 1894.

Núm. 3

SECCIO POLITICA

Dilema

La marejada qu' ha produhit entre 'ls polítics la de-
rrota en lo Senat dels candidats ministerials pera formar
la Comissió dictaminadora sobre 'ls tractats de comers
concertats pel govern ab algunes altres nacions, promet
posar una vegada més a la llum del die y al nivell de la
comprensió de les menys cultivades intelligencies, lo perju-
dicial qu' es al país lo sistema parlamentari, tal y com s'
entén y se practica aquí a Espanya.

Segons aquest sistema, les Corts son y dehuen esser la
vera representació del país y, per lo mateix, la fidel ex-
pressió de ses necessitats y de sos interessos; y les Corts
també son y dehuen esser les que ab tota llibertat, é ins-
pirantse solsament en lo que al país convé, han de donar
son vot pera tot lo que puga afectar a la vida y als inter-
essos de la nació en tots los rams y principalment y, se-
gons la Constitució, en assumptos econòmichs.

Donchs bé, se tracta are precisament d' una qüestió
econòmica, d' una qüestió considerada com de vida ó mort
pels interessos industrials y mercantils del país; se tracta
de que Espanya se lligui per llarch temps ab altres na-
cions respecte al modo de relacionarse comercialment ab
elles, adquirint compromisos qu' una vegada contrets no
estará en la seva ma trencar, encare que l' experiència li
demostrí que la perjudican, fins a haverse acabat lo terme
del contracte.

Una qüestió tant capital sembla qu' hauria d' exigir
llarga meditació, discussió reposada y votació lliure y consi-
cient. Així es lo que dicta a tothom lo sentit comú.

X, no obstant, a Espanya se fá ó se preté que s' fassi
a l' envés: Presenta lo Govern a les Cambres los tractats
de comers, que té ja concertats, pera que 'ls aprobin. Al
concertarlos ha prescindit d' informacions, ha desoyt les
queixes dels més directament interessats y s' ha inspirat,
segons opinió molt general, en un tancat esperit d' escola:
Sigui: pero les Corts tenen dret y fins obligació de suplir
les omissions que 'l Govern pugui haver comés, y no po-
den tenir en consideració res més que 'l bé y la convenien-
cia del país.

Resulta que sobre aquest assumpto los contraris a l'
aprobació dels tractats han guanyat la majoria de la comi-
ssió dictaminadora en lo Senat, y que, en lo Congrés, son
bastants los diputats ministerials que están convenuts de
que dits tractats perjudicarian al país; fins lo punt de que
lo Govern, que 'ls ha confeccionats, ha comensat a aga-
far por de que no s' aprobin.

Lo natural, lo lògich, lo parlamentari, sería que 'l Go-
vern deixés a les Corts en llibertat y se conformés ab la
voluntat d' aquestes lliurament manifestada, ja que en res
afecta a la marxa política més convenient a la nació lo
que 'ls tractats se fassin d' aquesta ó d' aquella manera,
y que 'l Govern no déu tenir la pretensió de sostenir y
aplicar unes disposicions que la representació legal y mes
autorizada del poble espanyol pot considerar perjudicials
a Espanya.

Pero aquí, en nostre país, les coses s' entenen d' una
altre manera. Lo Govern créu que déu portar endevant lo
qu' ha fet y, pera lográrho, no acudeix al convenciment, a
la rahó, a la demostració de les ventatjes que 'ls tractats
han de portar a Espanya; acudeix a la imposició a la pres-
sió directa ó indirecta qu' ha de fer als diputats, sobre tot
als ministerials, convertir una qüestió econòmica, relacio-
nada solsament ab los interessos materials del país, en una
qüestió política, en una qüestió de govern, en una qües-
tió de partit.

Ab aquesta aménassa qu' han de fer la majoria dels
diputats y senadors ministerials?

¿Qué serien la major part d' ells si caygués En Sagas-

ta? Molts tenen empleos, altres n' esperan, los que quedan
son parents ó amichs, y qui mes qui menos tots desitjan
conservar lo càrrech y l' influéncia. Cayguent lo Govern,
totes aquestes ventatjes personals desapareixerien.

Entre 'l país y 'l Govern qu' han de fer?

Votar ab En Sagasta.

¿Pobre sistema parlamentari y pobre país!

J. B. y S.

La Diputació de Barcelona y 'ls tractats de comers.

Com saben los nostres llegidors, una comissió de la
Diputació provincial de Barcelona ha marxat a Madrid pe-
ra gestionar contra l' aprobació dels tractats de comers
concertats pel govern ab Alemania, Italia y Austria Hun-
gría. Les rahons que té pera ferho aquella Diputació ve-
nen resumides en una Exposició qu' ha dirigit als Cossos
Collegisladors. Aquest notable y extens document se divi-
deix en dos parts: compren la primera una sèrie de consi-
deracions generals aplicables a tots los tractats, y la sego-
na los motius particulars que s' aduhexen contra cada hun
dels tres tractats concertats. Los arguments de caràcter
general son: la precipitació ab que s' ha obrat alterant
lo règimen arancelari plantejat l' any 1892, règimen fruyt
d' amplies y competents informacions y qu' ha produhit
beneficiosos resultats a les industries preexistents y favo-
rit l' ensaig d' altres de noves: la inoportunitat d' aquesta
reforma, per coincidir ab l' extraordinari augment de drets
sobre nostres principals articles de exportació en payssos
que ns olerian abundant mercat; per lo recel, degut a las
circunstancies, que mostran al present los capitals d' em-
plearse en explotacions fabrils y agrícoles; y per donar
ocasió a que, aixís com ha desaparegut ja l' or del mer-
cat nacional, desaparegui també, com ja comensa a ferho,
la plata, prevenyente lo moment de qu' hagi de declararse
forsó lo curs del paper-monedá: l' impossibilitat en que s'
veuran les clases obreres de resistir les conseqüencies d'
aytals tractats, segons alegan les mateixes.—Les clases
obreras, observan, no necessitan precisament que 'ls produ-
hits que consumeixen sien baratos, sino qu' hi hagi abun-
dancia de treball, pera poder guanyar lo corresponent sa-
lari ab que comprar, cars ó baratos, los articles que neces-
sitin—; y, finalment, la multiplicació y augment de tributs
a qu' obliga lo desnivell del pressuposit del Estat y ab que
s' abuma al contribuyent.

Al examinar lo tractat ab Alemania, manifesta la llum
que dona pera apreciarlo degudament la Memoria explica-
tiva del Tractat presentada al Reichstag pel Govern Ale-
many, y diu:

«Efectivament, se llegeixen en dita Memoria, entre al-
tres explícits y substanciosos comentaris—que son altres
tantes enhorabones al Govern alemany—apreciacions tant
significatives com les següents: que «lo Conveni s' acosta
molt en son resultat, al tracte de la nació més afavorida»;
que «en una de las disposicions del protocol final (lo 9.e),
Espanya ha compromés lo dret d' exportació que al pre-
sent senyala l' Arancel al suro en pannas»; que «que pot
tenirse l' esperança d' alcansar també la reglamentació del
tráflech de mercaderies ab los dominis en qüestió (les pro-
vincies espanyoles d' Ultramar) per medi d' un Tractat
sobre bases acceptables pera Alemania»; que «per part
d' Espanya, ni s' ha concedit, ni s' ha reclamat (a favor
dels articles citats en l' estat C.) lo tracte general de la
nació més afavorida pera 'ls efectes del Arancel, y per cap
estil queda limitada l' autonomia d' Alemania ab aquell
estat, respecte 'ls articles en ell continguts, donchs essent
aquestos en part, objecte de concessions arancelaries en
los nous Tractats ab Austria-Hungria, Italia, Bélgica y
Suiza, conserva Alemania sa completa llibertat d' acció»;
que «les rebaxes de drets concedides a Espanya en la ta-
rifa B. están ja compreses, per la majoria dels casos, en la

tarifa alemana convencional vigent»; que «en lo Conveni
hispano-alemany de 1883 y en lo adicional de 1885, conce-
dia Alemania a les fruytes fresques del mitjdie un dret
més petit al d' are, sens que s' hagin fet a Espanya con-
cessions, que no se l' hi haguessin fet en Convenis ante-
riors, ni deixin d' estar compreses en la tarifa convencio-
nal alemana vigent»; que «hi ha una sèrie d' altres articles
(ademés dels detallats en los apartats del primer al quatre,
entre les mercaderies de la tarifa B.) pera los quals havia
ja obtingut Espanya, en los anys 1883 y 1885, les matei-
xes ó majors rabaixes de drets»; que «Alemania no ha
renovat son anterior compromís d' aforar tots los vins na-
turals espanyols en barrils, sie qualsevol sa graduació, per
la mateixa partida, y de no imposar als vins d' alta gradu-
ació alcohólica majors drets que als de producció inferior,
havent quedat sense incloure en lo mateix Tractat, a peti-
ció d' Alemania, la disposició que n lo anterior prevenia
que 'ls vins espanyols que'rlarian lliures de tot impost,
dret de consúm ó contribucions interiors... y limitat, en
molts conceptes, les concessions otorgades per Alemania
en sa tarifa anterior»; que «no s' deu perdre de vista l' au-
ment de drets imposats a les fruytes del mitjdie fresques y
a les olives (avans 20 marchs, are 30) y la supressió dels
compromisos pera 'l ví embotellat»; que «l' importació
dels articles procedents d' Espanya qu' han passat de la
tarifa convencional Alemana a la tarifa B. del nou Tr. ctat,
ha sigut fins are negativa»; y, per fi (després de recalcar
en lo ilusori, pera Espanya, dels beneficis arancelaris que
s' han referit, notant la escassa significació d' alguns) que
«l' importació del suro en manufactures ordinaries tam-
poch ha arribat a tenir interés, després de la rebaixa aran-
celaria que s' feu l' any 1883, y ademés han quedat molt
per dessoia de l' exportació alemana»; apreciació enrobust-
tida per la de que «l' industria de taps a Alemania ha
quedat en situació molt ventajosa en virtut de la protec-
ció que li fou donada en 1879; etc., etc.»

A n' aixó la Diputació de Barcelona hi fa lo comenta-
ri següent:

«Per si no n' hi hagués prou ab les consideracions
transcrites, textualment consignades en la Memoria expli-
cativa alemana, y que, com s' ha indicat, revelan lo con-
venciment del triomf conseguit per aquell govern en ses
negociacions ab l' espanyol, comproba aquella Memoria,
ab números, la seva afirmació de que, pera molts articles
d' exportació a Espanya, ha obtingut Alemania ó los
drets de l' antiga tarifa pera les nacions convingudes, ó
drets encare més petits als que se senyalan en la tarifa mí-
nima; es a dir, un contracte que bé podria calificarse de
lleoni, y qu' hauria de perjudicar, forsosament, si arri-
vés a ratificarse, los nostres interessos y fins potser afectar lo
prestigi de la nació espanyola.»

S' entreté després l' Exposició en estudiar detallada-
ment y comparar les concessions que en cada hun dels
tractats proyectats se fan a Espanya y les qu' Espanya fá
a les demés nacions, deduhint en conseqüencia, que dits
tractats serian ruinosos, per esser poques les ventatjes qu'
obtenim y moltes les que doném; faltantloshi totalment la
base de la reciprocitat que es l' únich qu' hauria pogut
abonarlos.

Per lo que pugui interessar a l' industria tapera, que
es sens dupte la que en nostres comarques té major de-
senrotlló y dona vida a mes poblacions y a més gent,
trahuhirem lo paragraf que fa referencia a la mateixa.

Diu: «Concedint la atenció que s' mereix a la produc-
ció surera y a la floreixent industria espanyola que d' ella
se'n desprén; regonexent, per son valor positiu y perque
també está arrelada en algunes localitats d' aquesta pro-
vincia, lo dret que té a esser amparada per l' opinió y pel
Govern, en ses pretensions llegendimes, convé recordar in-
mediatament les manifestacions qu' avans s' han transcrit
de la Memoria (alemana), sobre la favorable situació crea-
da a la nació germánica, ab la franquicia de drets al suro
en brut, y ab la tarifa de 10 marchs sobre 'ls taps.»

«Declaracions com aquestes descobreixen, certament,

la poca transcendència de lo que, ab lo Tractat conseguiria. Espanya y quan difícils foren de justificar los sacrificis imposats a les moltes indústries espanyoles de que s'ha parlat; varies d'elles, n'otis bé, directe ó íntimament relacionades ab la del suro; per necessitar, pera tapar los recipients, taps de l'indicada materia insubstituïbles per altres de materia diferent.»

«Pero, á més d'aixó, qu'indica una solidaritat d'interessos que convé recordar, no 's perdi de vista que, en l'any de major exportació, lo de 1891, Alemania ocupa 'l quint puesto entre 'is demás payssos importadors de suro, baixant al desé en lo treballat, y arrivant solsament á un 0'34 per 100 sa participació en lo comers general de dita classe.»

«L'estipulació del Tractat, si realment significués millora, ó concessió nova, podria ésser tinguda, fins á cert punt, com ventatjosa, tant per les soles de suro com pera 'ls taps; pero recordis que 'l restabliment dels 10 marchs, en lloch dels 30, per cada 100 kilos, á que va pujar 'l arancel alemany al finir son últim Conveni ab Espanya, es ni més ni ménos que sa tarifa general vigent, y recordis, además, que Alemania solsament consúm suro inferior, lo que fabrica ab màquines més numerosas y perfeccionades que les nostres y ab una baratura incomparable de la ma d'obra. Res d'estrany, donchs, que sie una exportadora de taps temible, com ho acredita 'l haver remés, en 1892, articles de suro obrat quin pés va pujar á 16.862 quintars métrichs, y 'l havernos entret, en gran part, del mercat americá (Estats-Units, Argentina, Uruguay, Chile, Brasil, etc.), mentres que 'ls nostres envios á Alemania foren quasi 'ls mateixos, ab y sense la meritada elevació de drets arancelaris, en 1891 y 1892, arrivant al augment considerable de 2000 quintars métrichs solsament en mitj any de 1893, no obstant lo consabut excés de tarifa.»

«Anyadeixis á lo dit que 'l industrial alemany té, en son favor, la considerable ventatje dels cambis pera la adquisició de la materia prima, y acabarà de compendre-se que 'l industria nacional suro-tapera no ha d'obtenir gran augment en ses exportacions, mentres á Espanya no 's posi un dret decididament protector sobre 'l exportació del suro en panna, y no 's completi aquesta disposició d'eficacé amparo ab 'l establiment d'una lliga aduanera hispano-portuguesa, que privi succhesca ab lo suro, lo que passa ab lo ferro y altres materies primeres: 'l exportació á altres payssos y la consegüent ganancia d'aquestos sobre les mateixes materies tant bon punt transformades.»

«Mentres aixó no 's privi, y que, per altre part, prevaleixi la tarifa arancelaria sobre 'l pés y no sobre 'l valor; mentres subsisteixi, com á 'l Alemania li té molt compte lo compromís de que Espanya no aumente lo dit dret sobre la exportació de nostre primera materia, á més de 5 pessetes los 100 kilos, en comptes de poderlo aumentar fins á 25 pessetes, com no fá molts temps rahnadament ho demanavan los tapers de la provincia de Gerona (ménos exigents que 'ls francesos, qu'arrivaren á reclamar 'l imposició d'un dret de 50 pessetes ab igual objecte); mentres que la puja creixent dels cambis motiví la desaparició de forses comercials de nostre pays pera anarsen á altre banda, com á la mateixa nació alemana, en seguiment de mes net y productiu negoci; mentres tot aixó passi, tindrán més d'aparents que de veritables per Espanya, los beneficis del Tractat; ó, d'altre manera, resultarian justificades per la experiencia, les alegroyes manifestacions sobre aquest punt contingudes en la predita Memoria.»

«A la industria espanyola suro-tapera, lo que li convé, pera no sufrir conseqüencies com las de que ja 's queixa la nació portuguesa, es, segons 'l opinió d'aquest cos y tal com ha observat un competent escriptor, la protecció necessaria pera que pugui aclimatarse y prosperar en nostre pays lo conjunt d'indústries á que avans nos hem referit y que deurién tenir á Espanya son puesto natural (aygues minerals, fabricació de cognacs y vins espumosos, elaboració de cervezes y específichs, criansa de vins, refinament d'olis, etc. etc.).....

«...Convé fixarse en la contingencia, oportunament prevista temps ha, de que, al moment que Alemania obtingués les rebuixes estipulades reclamaria (França) segurament ampliació á son favor de les mateixes, apoyantse en l'actual *modus vivendi*, y com no hauria de donar en cambi cap ventatje á Espanya—(donchs lo Parlament de la nació vehina n'admet que s'alteri la tarifa mínima dels Arancels francesos)—, arriparia pot ser lo cas temut d'un rompiment de relacions ó d'un plantejament de represalies que produhiria 'l augment á 36 franchs de la tarifa de 27, y á 27 de la de 20, qu'avyu pagan, respectivament certes classes de taps espanyols á sa entrada á França.

«Si així succheis, no sembla que tinguessin r. hó plausible los industrials y comerciants suro-tapers de Espanya de ressentirse d'aytals represalies, per ventura més motivades que certes precipitacions en defensa del Tractat, ab perjudici de les forses productores, quina solidaritat d'in-

teressos deuria ésser base constant d'inquebrantable unió.»

CRONICA

EXTRANGER

—Solemniíssimas son las ceremonias que tenen lloch á Roma ab motiu de la peregrinació espanyola. Lo dia 15 al mati se celebrá en la Basílica de Sant Pere la Beatificació del Venerable Joan de Avila, assistint-hi, además del Papa, Col·legi de Cardenals y Cos diplomático, tots los bisbes y peregrins espanyols: se calcula que no baixavan de 30.000 las personas reunidas en dita Basílica. Se fan grans elogis de la gloria, pintada per Grillotti, que resulta una verdadera obra d'art. A las 6 de la tarde Lleó XIII baixá també, com es de rúbrica, á Sant Pere, essent aclamat ab gran entusiasmo.

Lo Sant Pare rebé en audiéncia col·lectiva á quinze bisbes espanyols que li foren presentats pe 'l cardenal Sanz y Forés. En lo palau d'Espanya tingué lloch una espléndida recepció en honor de la Romeria.

Lo dia 18 rebé lo Papa, en la grandiosa Basílica, á la peregrinació espanyola. Lleó XIII, al entrar en lo temple acompanyat de la Cort pontificia, fou saludat ab viscas estrepitosos. Celebrá missa en lo altar papal, que ohi- ren més de 30.000 persones. L'acte ha resultat grandios é imponent. Lo cardenal arquebisbe de Sevilla pronunciá un eloqüent discurs de presentació, contestant lo Papa ab un altre d'hermosíssim, segons dibuen los telegramas rebuts al tancar aquesta secció. Lo govern italiá s'ha mostrat per ara més digno y previsor que 'l de Espanya, donchs 'l ordre y la tranquil·litat no s'han alterat en Roma ni en Civitavechia.

—La qüestió obrera va prenent un aspecte alarmant. A Baden s'han declarat en vaga 1.500 treballadors y en los tallers del ferro-carril de Wladikarkas (Russia) prop de 2.000. A Filadelfia regna grandíssima excitació; la forsa pública protegeix las fábricas. A Praga han ocorregut motins, havent arribat á las mans los gendarmes y obrers. A Bohemia la policia y la tropa tingueren de dispersar una manifestació. En los Estats-Units aménassa un gran cataclisme industrial, donchs en lo dia d'avyu havian de declararse en vaga tots los obrers, ocupats en las indústrias mineras. Es tan agresiva la actitud d'aquestos en Boon (Bruselas) que ja han arribat al saqueix de las botigas. A Fransa, finalment, ha sigut precis portar als tribunals á varis diputats socialistas; pero ab tot y aixó segueixen los meetings obrers d'homes y donas.

ESpanya

—L'esvalot de Valencia continúa donant joch y promet portar oia. Primer la Cambra en pés votá una proposició en que féu constar son disgust per lo succheit y sa reprobaçió contra los qu'havian indignament atacat la llibertat de conciencia. Luego 'l Govern, encare que al principi aboná la conducta del governador d'aquella provincia Sr. Ribot, lo ha destituhit del càrrech: y ni may qu'ho hagués fet! perque aixó de tocar á un Senyor, emparentat ab alts personatjes de la situació y que no solsament, segons se diu, se creu haver obrat bé sino que sostindrà además haver obrat segons instruccions superiors ó al menys segons lo criteri del govern en aquestos assumptos, es una cosa molt repelosa. Aixís es que s'anuncia ja un nou debat sobre dita destitució, se parla de que 'ls amichs dels Srs. Maura y Gamazo obsequiarán ab un apat al governador destituhit y fins de que alguns diputats mallorquins han renunciat lo càrrech pera que pugui sortir elegit diputat en dita illa lo Sr. Ribot. Com que aquestes qüestions personals son aquí á Espanya les que obtenen majors proposicions, no estranyariam gens ni mica que la destitució del Sr. Ribot, per ésser qui es, fes mes mal al govern que tots los disbarats comesos per aquest desde que va pujar al poder.

—Lo dels tractats de comers, per are, sembla que va llarch. La Comissió del Senat ha obert una informació que pot durar mes temps del senyalat pera que comensessin á regir; plouhen exposicions en contra de sa aprobació; se celebra algun que altre meeting pera que s'aprobín; y los comerciants de Madrid han escoltat del llabis del Sr. Sagasta que s'aprobarán. En efecte, aixó es lo mes probable perque lo president del Consell va dir en lo Congrès al Sr. Ferratjes que n'faria qüestió de govern y no hi ha exemple, de nostre recort, de que á Espanya haja perdut may lo govern cap qüestió d'aquesta naturalesa. Una paraula que 's va escapar al Sr. Moret en lo Congrès al parlar de la Comissió de tractats del Senat, ha ocasionat en aquesta última Cambra un fort xivarri: la cosa va enredarse tant que 'l Sr. Moret y 'l Sr. Marqués de Mochoales ne sortiren desafiats. Per sort, com era de suposar, los padrins ho han arreglat y tot ha acabat en pau.

—L'atentat contra 'ls periodistes de Tortosa ha passat en les Cambres quasi desaperebut: si s'hagués tractat de periodistes de Madrid, los diaris de mitj mon n'hagueren anat plens al ménos quinze dies; s'hauria discutit en les Corts por *todo lo alto* l'obligació del govern de fer respectar la llibertat d'imprenta, etc., etc., y fins potser hauria caygut lo ministeri. Però, se tracta de Tortosa, un racó de provincies; si 'ls hi han pegat, que s'hi posin fulles; aquí los drets y les llibertats no s'han fet més que pels grossos.

—A l'Ateneo de Madrid lo Sr. D. Francisco Silvela doná una notable conferencia sobre 'l *Opinió pública*, deduhint que á Espanya la seva eficacia es molt poca y se fá sentir solsament d'en tant en tant: d'ahont, digué, resulta que 'ls governants no son los mandataris del pays, sino una especie de gerents d'un negoci abandonat pel seu amo. Tant potser nó; lo que hi ha es que 'l mosso s'ha fet amo y, com tot pervingut, ne fá massa, fins al extrém de que 'l amo ni pugui piular.

CATALUNYA

—Poca cosa ha ocorregut digné de menoió la setmana passada. Ha sigut cambiat lo governador civil de Tarragona y 'l de Barcelona, Sr. Larroca, se sentí molestat per haver lo ministre de la Gobernació, sens noticia seva, remogut lo personal de policia d'aquella provincia. Hi ha hagut explicacions y tot ha quedat com estava.

—Lo dilluns sortiren de Barcelona per mar, gran nombre de peregrins catalans pera agregarse á Roma á la peregrinació obrera.

—Diumenge vinent se celebrarán á Reus y á Olot meetings proteccionistas: ja 'n parlarém.

NOTICIES

—Ajuntament.—(Sessió del día 16 d'Abril.) Baix la presidencia del Arcaide Sr. Ciurana y ab asistencia dels Senyors Bajandas, Corominas, Botet, Massaguer, Carerras, Puig, Sabat, Oliver, Esteche, Llapart y Garriga se obri la sessió, dantse lectura del acta de la sessió anterior que fou aprobada.

Sens discussió se aproban varis comptes.

Dona compte la Presidencia de la visita feta al Sr. Governador, que va manifestarli 'l desitj de presidir una sessió que regularment será la próxima.

Se llegí la dimissió que presentá el provehidor de la presó.

Se concedeix permís d'obras á D. Narófs Prats y autorisació á D. Lleó Audouart per col·locar anuncis en els pilans dels llums eléctrichs de la Rambla, pagant lo que senyali la comissió d'Hisenda.

Passá á informe de la Comissió corresponenta á instancia del Sr. Botet, una próposició firmada per varis concejals demanant la compra de sillons per lo consistori, y un altre próposició per la compra de porta-tálams, á petició del senyor Corominas.

A conseqüencia de una pregunta feta á la presidencia per lo Sr. Corominas sobre 'l estat del expedient incoat per exceptuar de la desamortizació 'l molí de Pedret s'armá una animada discussió sobre el plet que la societat «Aurora» segueix contra 'l Ajuntament. Entervenén lo Sr. Ciurana, Corominas, Bajandas y Botet y de tot posém en clá lo següent: que el plet está paralisat á instancia de abduas parts y que en lo cas, més favorable per 'l Ajuntament, go es, de fallarse á favor seu, res guanyará, perqué no estant lo molí de Pedret exceptuat de la desamortizació, el govern lo posará en venta. Bonich negoci pera 'l Ajuntament.

Creym, donchs, que nostre Ajuntament no deu mirar-se aixó ab indiferéncia; deu procurar no fer gastos inútils y, una de dos, ó deixar correr el plet procurant entrar ab los actors ab una componenda, ó de seguirse instar 'l expedient de excepció de la venta á favor del molí de Pedret.

El Sr. Ciurana desitja que 'ls autos se portessen á la arcaidia per enterarsen ell y els concejals, cosa no possible com va dirli el Sr. Bajandas ja que en 'l estat actual del plet no poden sortir los autos de la Escribania; per altre part, no es convenient se fassi públich 'l concepte que hagin format cada un d'ells (suposant que tots hi entenen) y además perque déu deixarse á la ma del advocat del Ajuntament.

Intervé 'l Sr. Botet dihent que segons la lley son los síndichs los representants del municipi en assumptos judicials y ells per tant qui han de enterarse del estat del assumpto. Se aixeca la sessió després de dos preguntes fetas á la Presidencia per los Srs. Llapart y Corominas.

—En la Junta general extraordinaria tinguda pel «Centre Catalanista de Gerona y sa comarca» s'acordá: primer, adherirse á 'l *Unió Catalanista*; segon, aprobar ab algunas adicions y modificacions lo projecte de Reglament interior redactat pel vocal de la Junta Directiva, senyor Franquesa; tercer, modificar 'l article dels Estatuts referent á quotas, reduhintles totes á la quota única anyal de vint y quatre pessetes, pera 'ls socis numeraris; quart, emetre accions reintegrables d'import cinch pessetes, quin producte se destinará al pago dels gastos d'instalació del Centre, deixant al juy de la Junta Directiva l'oportunitat de posar en practica dita emissió; y quint, celebrar, ab carácter públich, una reunió solemne de propaganda, en local espanyol fora del Centre, senyalant pera sa celebració lo dia 29 d'aquest mes, á la tarde, y obrint entre 'ls socis una suscripció voluntaria pera subvenir als gastos qu'ocasioni, facultant á la Junta Directiva pera resoldrer totes les dificultats que 's presentin y pera aplasar la fetxa de dita reunió, si per qualsevol causa no pogués tenir lloch lo die senyalat.

—Lo dissapte passat estigué á Gerona lo Sr. Rector de l'Universitat de Barcelona, D. Juliá Cassanya, al objecte, segons tenim entés, de desempenyar una comissió oficial relacionada ab lo desfalch ocorregut en la Caixa de fondos de primera ensenyansa d'aquesta provincia. Creym que sa vinguda será profitosa pera 'ls mestres. Lo senyor Cassanya aprofitá les estones desvagades que tingué pera visitar los principals establiments d'ensenyansa, lo Museo provincial y los monuments més notables de la ciutat.

—D. Carles Capdepon y Lopez, ha tingut 'l amarallat de fernos á saber que ha prés possessió del càrrech d'Interventor d'Hisenda d'aquesta provincia. Lo felicitem y li doném les gracies per 'l atenció.

—La tempestat del dimecres va repetir-se 'l dijous. En un y altre dia caygué 'l aygua en abundancia acompanyada de trons y calamarsa. En lo vehí poble de Sant Gregori un llam matá á un home y ferí gravement á tres dones durant la tempestat del darrer dia, trobantse totes moribundas.

—Ahi á las 7 del matí se soltaren en la plassa del carril 400 coloms missatgers, que, després d'haversé remuntat á gran altura, emprengueren són vol en línia recta cap á Barcelona d'ahont havian sigut portats.

—Los peregrins que dilluns prop-passat exiren de nostra provincia pera la Ciutat Eterna, ja s'hi troban en aquests moments.

Las solemnitats religiosas que 'l dia avans de la partida se celebraren en la Catedral y Sant Feliu, foren molt animadas y excelents, per tots conceptes, los sermons que predicaren en abdós iglesias respectivament, lo senyor canonge penitencier Dr. Homs y lo pare Maresma de la Companyia de Jesús.

Després del sermó del vespre de Sant Feliu, la gentada que omplenava 'l temple, en la que s'hi contavan molts peregrins, se dirigí al palau del senyor Bisbe, que 'ls rebé ab especial amabilitat manifestantlos, en llengua catalana, la alegría que experimentava al véure 'ls y que sí bé es vritat que ell no podia acompanyarlos personalment, no obstant ab ells erá son cor, y acabá donantlos sa benedició.

Be poden quedar ben satisfets aquets de la despedida que se 'ls hi feu l'endemà, quant de bon mati se dirigiren a la Estació; perquè mitj Girona acudí a donalshi l'adeu, mentres ells, sortint als finestrals dels vagons, aclamaven a nostra Ciutat y al Papa y 'ls de terra contestaven, fent volejar sos mocadors enlayre.

SECCIÓ LITERARIA

Recorts d' un die negre

Casi sempre xexanta, trenta barretinas, trenta catxutxas. Los pagesos eran més ferrenys, roigs y frescos; los vilatjans feyan cara de tisich. Tots plegats anavam a estudi ab un frare exclaustat, sech, nerviós, que possehia qualitat per la enseyansa, y ab sas trassas y manyas, ab certas frioleras, que no valian un quarto, lograva generalment bons resultats.

Recordo que anunciá un certámen, ó especie d' examens, de ressonancia estrepitosa entre nosaltres, concedint alguns premis, que foren disputats en esforcada lluyta, ab gran heroísmo. Lo frare sól, assentat en antiga cadira de brassos, presidía y formava 'l jurat, distribuint las recompensas ab mesura y rigurosa justicia; segons los mérits de cada *quisque*.

Deu ó dotze forem recompensats espléndidament. Consistia 'l premi en un paperet imprés, de la grandaria de vuyt centímetres per ample, y deu ó dotze d' alsaria, ab una quintilla tencada per escanyolida cenefa; que feya 'l paper més grandió.

Nostre mestre no era poeta, ni pretenia serlo, pero feya 'ls versos tan bé, com l' encarregat d' escriure las décimas pèl cementiri de la vila, que devant la opinió pública passava per un gran sabí. Heus aquí la quintilla:

Por buena aplicación
Al español y moral,
Al latín y religión,
He tenido por formal
Concederte el galardón.

Sento haberlos perdut, perquè fou l' únich premi que he tingut en ma vida, y aixó que 'ls he perseguit ab gran empenyo, no poguentse sospitar que 'm faltés aplicació, perquè ben clar ho deya la quintilla.

Sempre trobavam a nostre frare assentat en la cadira, ab un piló de diccionaris al costat; de prompte donava ullada per la sala, s' alsava, llevantse 'l barretinet negre, y saludavam al pare de las escuelas, qual imatge estava litografiada en un gran quadro: *Oh doctor optime... etc.*

Un dia ja feya rato que la escola era plena y 'l frare no venia; ohiam fressa per dintre la casa, riallas, vetus estrapitosas, burgit d' alegría; coneixiam que quelcom extraordinari n' era la causa y comensárem també a fer fressa per instint d' imitació; mes lo pare exclaustat comparegué al cap d' una estona, tot rihent, la capsa a la ma, fent extraordinari gasto de tabaco. Lo mocador de frare, com bandera inflada pèl vent, no cessava de funcionar; estornuts monumentals se obian ab freqüencia, com si la satisfacció no pogués cabre dintre d' ell mateix, y passejantse sala amont sala avall, conmogut, alsava 'ls ulls al cel, plogava las mans remerciant a Deu pèl gran benefici que 's acabava d' obtindre.

Llavors enrrahonant ab nosaltres ab molta franquesa, nos contá com s' havia alcansat permís del govern pera obrir la iglesia del convent, tencada desde l' any trenta cinoh, explicantnos la historia de la crema, la manera enginyosa d' escaparse vestit d' incendiari, y mil altres detalls.

Marxarem d' estudi contents y alegres, no tan per la nova de la próxima obertura del temple, com per la estona de festa que 'ns proporcioná la mateixa, puig no ferem altra cosa que jugar durant casi tot lo die. Reberem ab tota una lissó profitosa; comensarem a enterarnos de la historia del horrible incendi, contada per un testimoni verídich.

Als curts dies la població entera parlava d' aquell assumpto; lo temple fou rehabilitat en lo espay de poch temps, y la colla de maynada que 'l teniam ben aprop d' estudi anavam cada die a véure lo que hi feyan.

Aquell interior grandió me causá impressió estranya; me semblava que per tots los racons deuria haberhi frares amagats, ó las calaveras dels mateixos; tal volta algun encare viu per miracle. Las parets de la nau eran entrenyadas, fumadas; la capella fonda enrrunada, esbaldellada las finestras; humitejava tot lo temple, y certas parts baixas estavan cobertas d' un borrisol de floridura.

Se comensá per fer una neteja general emblanquinantho tot, lliensant a las escombrerías molts mobles, fragments y trossos d' altar, que 's creyan inútils; torná alsarse la capella fonda, ab lo seu creuher, y una cupula, tot aixó en l' espay de pocas setmanas. En ma vida he vist practicar obras tan depressa y tan mal executadas.

Una turba de mestres de casas, fusters, manyans, esculptors, pintors, topava continuament ab altra turba de curiosos, entre 'ls quals me contava jo, ab la colla del meu estudi, que no cessavam d' esquadriñar l' últim racó del temple.

Admiravam l' orga, moble de gran potencia, grandió, fantástich, adosat a un costat de la nau, com en casi tots los temples de la Corona d' Aragó. Després de ramenarbi uns quants homens per una temporada, l' organista del convent, lo mateix de deu a dotze anys enrrera, hi feu ohir sas improvisacions inspiradas. Lo lloch se prestava, la iglesia reunia condicions acústicas y l' orga, colocada en tal punt, las tenia admirables.

Los progressistas d' aquells temps com los d' ara, desganyitantse cridant viva la libertat, se la guardavan tota per ells; privaren de soterrar en los temples, y aquí s' adoptá 'l sistema d' omplir las tombes de runas, per no haber de tráurelas a fora y anar més depressa.

Queyan a pilons dintre las fosas barrejats ab cabassos d' escombrerías, detalls de altars, capitells, columnas y tota mena d' objectes que may mes han tingut substitució adequada, topant violentament ab las caixas de mort, ab los cadávres, que jo creya més dignes de respecte.

Allá vegí lliensar taulas velles pintadas al encástich; triptichs un poch esbadeliats, encara de valor extraordinari; trossos d' escultura dignes de *Chiverti*, telas, marchs y retaulos casi enters, que avuy serian la joya més prehuada del millor museo, y al estabellarse contra 'ls cranis, al ohir la fressa que produhian las balseras de runas barrejadas ab aquets objectes, sentia certa feredat que m' esglayava. Sense idea clara de lo que veyá, 'm semblava que 's procedia malament.

La asquerosa revolució del 35 destruí la capella fonda, que segons se deya contenia un tresor d' esculturas en alt relleu. Lo govern se quedá ab lo convent sense abonarne un céntim al seu amo, allotjanthi personas que no parlan com nosaltres, y la nau de la iglesia restá casi intacta, no perquè 'ls revolucionaris la respetessen, sinó porque tingueren altra feyna més precisa. Per aquell temple y centenars d' altres ha sigut més perjudicial la revolució mánca, que dura encara y durará fins que Deu hi posi mida.

Lo gran camaril no sufri desperfectes notables ab la crema; sol restá fumet, d' un color ranci, molt més apreciable que si fos nou. En lo centre de la volta s' hi veyá un gran ninxo, hornacina fonda ó cupuleta d' estil barroch, la més complicada y original en son género, de bon gust, malgrat l' enfarfech d' adornos y figuras. Feya 'l barroch simpátich, fins relligiós, perquè en lo conjunt de dita obra, esbelta y mística, regnava cert ordre, ab tal carácter que constituíha una nota enterament nova, de fesomia excepcional.

En la mateixa volta, en las parets, sobre las portas 's hi veyan setse plafons de gran relleu, enquadrant pinturas fmosas de la escola catalana, descontentne innumerables d' altres en diferents altars del temple.

Mos ulls vejeren desapareixer per sempre més tot los quadros del camaril. ¡Voldria no recordarme d' aquell dia negre per l' art catalá, y de vergonya per nostra historia!

Un devot del convent, ab lo pretext d' embellir aquella sala del camaril, estimulá per altres personas piadosas, cada una de las quals pagava la restauració d' un altar, ó capella, ó altres objectes, (més ben dit: la destrucció d' una obra artística y relligiós) se proposá fer netejar las parets y la volta.

S' alsaren bastidas, pera que un pintor de *brotax-gorda*, comentant per rascarho tot, arrancant los adornos que hi feyan nòsa, las setse telas enganxadas a las parets y al sostre, tallás a dreta y esquerra, caps d' ángel, fragments arquitectónichs, motius admirables, detalls y tot lo que donava clar-obscur y misteri a la famosa obra dels antichs frares, dels amichs de Viladomat y Tramulles, d' Amadeu, y Campany y altres innumerables artistes catalans que en sa época produhian obras de cap de brot pera nostres temples.

La balsera d' objectes d' art apilonats per terra, barrejats ab las escombrerías, feya nòsa a tothom, era trepitjada pels curiosos y devots que volian véurer las obras del camaril.

Confesso que 'l dia avans de la catástrofe me 'n ani tristament impresionat de la iglesia, malgrat lo descoñeixement de lo que 's feya; volia portarmen quelcom y no gosava, algun company meu participava del meteix criteri.

Pero seguíam impelits per l' huracó implacable, sense pararnos en cap obra, perquè res hi enteniam, mes encara que haguessem tingut verdadera conciencia de la destrucció, encara que haguessem estat personas de respecte, de res hauria servit, puig l' onada devastadora era irresistible. Clero, autoritats, las personas mes influents de la població, no posehian cap noció d' art.

Joan Berga.

(S' acabarà.)

LO BROT D'AUFABREGA

Calumnia.

AL POETA AMPURDANÉS EN RAMÓN MASIFERN.

No l'has volgut avuy que te'l donava
quan eixiam de missa matinal;
de la flayre agradosa qu'exhalava
ni menys n'has fet cabal.

Lo sol ha despuntat mentre'l collia
en lo test qu'engalana'l meu balcó,
la rosada en sas fullas relluhia
com vidre volado.

De tocar solament sa verda mata
las mans s'ompliren d'exquisit perfum;
més suau que lo del lli que al juny exelata,
com del ençons lo fum.

A dintre'l plech la barretina ayrosa
l'ha guardat, com la toya en lo pitjer;
rumbejantlo ab més gracia que a la rosa
la branca del roser.

En la iglesia la plata ben curulla
ne portava també l'obrer major,
pero no era tan verda de la fulla
ni feya tanta olor.

Més de quatre pubillas se'l miravan
travessant la passera del fossar;
lo que ab mitja rialleta'm demanavan
jo t'ho he volgut guardar.

Pero tú ab un posat que no s'explica,
los ulls en terra, a mitja ven m'has dit:
quo despreçi eixa planta significa
cent voltas has llegit.

Los llibres d'hont has fret semblant follia,
no'ls cregas may, poncella del meu cor;
tal essencia l'aufabrega tindria
si no fora l'emblema del amor?

JOSEPH FRANQUET Y SERRA.

Secció Religiosa

SANTS DE LA SETMANA.

Dissapte, 21.—S. Anselm b. y dr.
Diumenge, 22.—IV després de Pasqua. Sts. Sotero y Cayo pp. ms.
Dilluns, 23.—S. Jordi mr., patró del principat de Catalunya.
Dimars, 24.—S. Fidel mr. y etas. Bona y Doda vgs.
Dimércoles, 25.—S. March evangelista y sta. Franca vg.—*Lletanías majors*.—(I. B.)
Dijous, 26.—S. Cleo y s. Marcell pp. mrs.
Divendres, 27.—S. Pere Armengol mr. mercenari.

QUARANTA HORAS

Avuy se troban en l'Iglesia de Sant Pere.
Demá comensarán en l'Iglesia de las Bernardas.

Imp. del DIARIO DE GERONA.

Secció Comercial

MERCATS Y FIRES

ESPECIES	MESURES	La Bisbal	Gerona	Olot	St. Coloma	Banyoles	Cassá	Figueres
		Die 13.	Die 14.	Die 16.	Die 16.	Die 18.	Die 18.	Die 19.
Blat	QUARTERA	16'50 Ptas	15'50 Ptas	16' Ptas	16' Ptas	16' Ptas		
Mastay	DE 80 LITRES	13'50 »	14 »	14'00 »	14'50 »	14 »		
Ordi		8'50 »	8'50 »	10'00 »	9' »	9 »		
Sécol		13 »	12 »	12'00 »	13'00 »	12 »		
Civada		8,50 »	8'50 »	9'00 »	8'50 »	8'50 »		
Bessas		17 »	16,50 »		17'00 »	15 »		
Mill		11 »	12 »		12'50 »	12 »		
Panis			11'50 »		11'50 »	11 »		
Blat de moro		12'50 »	13 »	11'50 »	12'50 »	12'50 »		
Fajol			12 »	9'00 »	11'00 »	12 »		
Llobins		8'50 »	9 »		9' »	9'50 »		
Fabas		12'50 »	13 »		13' »	14 »		
Fabó			14 »		14' »	15 »		
Fassols			19 »	18 00 »	18'50 »			
Monjetas		17 a 19 »	24 »		21' »	20 »		
Vellanas	Quart. 100 l.							
Nous								
Castanyas								
Trumfes	41'60 l.		6 »		5'50 »	7 »		
Ous	dotzena.		0'80 »		0'75 »	0'60 »		

SECCIÓ D' ANUNCIS

OBRAS

DE
Don Carles Bosch de la Trinxeria

Recorts d' un excursionista . . .	4	Ptas.
Plá y montanya	3	«
L' hereu Noradell	3	«
De ma cullita	2'50	«
Montalbá	3	«
L' hereu Subirá	3	«
Tardanías	2'50	«

PROXIMA A PUBLICARSE

LENA,

novela de costums montanyesas.

J. RIERA Y BERTRÁN

ÚLTIMAS OBRAS

LA HOSTALERA DE LA VALL

DRAMA EN UN PRÓLECH Y QUATRE ACTES.

Preu: 2 pessetas

LA PUBILLETA

COMEDIA EN DOS ACTES,

Preu: 1'50 pessetas

Se venen totas en la llibreria de D. Joseph Franquet y Serra, carrer de la Argenteria, número 26.—GERONA.

Depósit de baguls

SE VESTEIXEN Y VETLLAN MORTS

PREUS SUMAMENT MODICHS

LLEÓ SABADÍ.—23, Ballesterias, 23.—GERONA

LLEÓ AUDOUARD

CIRUGIA-DENTISTA

Carrer de la Força, núm. 1, principal

Curació de las enfermetats de la boca.

Empastres, orificacions, etc.

Extraccions sense dolor.—Dentaduras artificials.

Máxim Fernandez

PERRUQUER DE S. M.

Aygua Minóxima vegetal pera tenyir lo cabell. No té rival en lo mon, perquè á més de sos efectes maravellosos, no taca ni perjudica la pell en lo més mínim.

Aquest assombrós y sorprendent específich, se ven en dita perruqueria, 24, RAMBLA DE LA LLIBERTAT, 24 GERONA

Grans rebaixas al engrós.

També s' troba en venda en dit establiment la

Tintura americana instantànea

SABATERIA

DE

JOSEPH M.^A VENTÓS

Calsat pera senyors, senyoras y nens. Especialitat pera 'l que s' encarregui expressament.

Establiment de Don Pere Prunell

S' hi trobará un gran assortit de camisas, corbatas, colls y punys, sedas y llanas y demás articles de novetat pera vestits de senyora.

PREUS LIMITADISSIMS

Voltas de la Rambla, cantonada al carrer de Besadó, 26, Gerona

JOAN GRIVÈ

Progrés (carrer Nou) 10, Gerona

Aparatos d' il-luminació per gas y petroli.

Serveys complerts de cuyna. Cereria.

Instalacions de para-llamps, campanetas eléctricas y teléfonos, á preus limitadissims.

ESTABLIMENT Y TALLER DE PAU CASSÀ

PINTOR Y EMPAPERADOR

Magnífichs mostruaris de papers pera decorar habitacions desde 25 céntims á 30 pessetas la pessa.

Cromos, motlluras, transparents y cuadros

Novetat, bon gust y economia

Gerona.—Baixada del Pont de pedra, 14

ESTABLIMENT

DE

Don Francisco Sabater

SOMBRERERIA

S' han rebut las últimas novetats per la próxima temporada; los preus sumament económicos.

CAMISERIA.—SASTRERIA PER NOYS.

Especialitat en trajos pera col-legials

3, Rambla d' Alvarez, 3

FILL DE FRANCISCO VILARDELL Y COMP.^{la}

SALT

MOLÍ FARINER

SISTEMAS AUSTRO-HUNGARY DE MOLAS

Tant per l' un com per l' altre sistema 's fan las moltas á preus sumament módichs.

COL-LECCIÓ DE FOTOGRAFIAS

DEL

Monastir de Santa Maria de Ripoll

Se venen á una pesseta cada una en la llibreria de Joseph Franquet y Serra.

ARGENTERIA, 26, GERONA

LO GERONÉS

SETMANARI PORTA-VEU DEL "CENTRE CATALANISTA DE GERONA Y SA COMARCA,"

Redacció y Administració: Sabateria Vella, número 2, primer

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Gerona.	1	pesseta	trimestre
Fora	1'25	idem	idem
Extranger.	1'50	idem	idem

NÚMEROS SOLTS 10 CÈNTIMS